

OIKOS

Jaarverslag 2020

Inhoud

Hoofdstuk I - Informatie over de onderzoekschool	2
Hoofdstuk II – Overzicht van onderwijsactiviteiten 2020 en uitgereikte ECTS	5
Hoofdstuk III - Overige mededelingen	7
Hoofdstuk IV - Financiële verantwoording	8
Hoofdstuk V – Reflectie, vooruitblik en meerjarenplan	9
Bijlage 1: Nieuwe promovendi in 2020	10
Bijlage 2: Nieuwe ReMA's in 2020	11
Bijlage 3: Overzicht onderwijs en onderzoek 2020	12
3a. Onderwijs in 2020	12
3b. Onderzoek in 2020	13
Bijlage 4: Overzicht van onderwijs en onderzoek in 2021	15
4a. Onderwijs in 2021	15
4b. Onderzoeksactiviteiten in 2021	16
Bijlage 5: Begroting en realisatie 2020	19
Bijlage 6: Begroting 2021	21

Hoofdstuk I - Informatie over de onderzoekschool

Eerst volgt de samenstelling van bestuur en commissie in 2020, daarna het huidige overzicht van 2021; door de wisseling van penvoerderschap zijn per 1 januari 2021 de wijzigingen in alle gremia substantieel.

2020

naam directeur	prof. dr. André Lardinois (RU)
bestuursleden	Dr. Mark Heerink (VU); Prof. dr. Olivier Hekster (RU); Prof. dr. Irene de Jong (UvA, voorzitter); Prof. dr. Onno van Nijf (RUG); Prof. dr. Peter Van Nuffelen (UGent); Prof. dr. Ineke Sluiter (UL), Prof. dr. Teun Tieleman (UU; vicevoorzitter).
onderwijscommissie	Prof. dr. Klaas Bentein (UGent); Dr. Tazuko van Berkel (UL, voorzitter); dr. Ton Derks (VU); Dr. Nathalie de Haan (RU, vicevoorzitter); dr. Mark Heerink (UvA/VU); Prof. dr. Marije Martijn (VU), dr. Christina Williamson (RUG); Rogier van der Heijden BA (UU, RMA-vertegenwoordiger); Suzan van de Velde (UL, PhD-vertegenwoordiger)
onderzoeksraad	Coördinatoren van de onderzoeksgroepen en Anchoring Innovation Workpackages (https://www.rug.nl/research/research-let/onderzoekscholen/oikos/research/research-groups); voorzitter is Peter van Nuffelen (UGent) en Teun Tieleman (UU) is vicevoorzitter
coördinatoren	Mirte Liebrechts, Joost Snaterse

2021

naam directeur	prof. dr. Gerry Wakker (RUG)
bestuursleden	prof. dr. Irene de Jong (UvA, voorzitter); prof. dr. Teun Tieleman (UU, vicevoorzitter), prof. dr. André Lardinois (RU), prof. dr. Marije Martijn (VU), prof. dr. Onno van Nijf (RUG); prof. dr. Peter Van Nuffelen (UGent); prof. dr. Antje Wessels (UL)
onderwijscommissie	dr. Tazuko van Berkel (UL, voorzitter), dr. Nathalie de Haan (RU, vicevoorzitter), prof. dr. Klaas Bentein (UGent), prof. dr. Jan-Paul Crielaard, dr. Mark Heerink (UvA/VU); dr. Albert Joesse (RUG), dr. Saskia Stevens (UU), dr. Christina Williamson (RUG); Bart Blokland (UU, ReMA-vertegenwoordiger), Suzan van de Velde (UL, PhD-vertegenwoordiger)
onderzoeksraad	Coördinatoren van de onderzoeksgroepen en Anchoring Innovation Work Packages (https://www.rug.nl/research/research-let/onderzoekscholen/oikos/research/research-groups); voorzitter is Peter van Nuffelen (UGent) en Teun

	Tieleman (UU) is vicevoorzitter
coördinatoren	Caroline van Toor, Robin van Vliet

Participerende universiteiten

OIKOS is een samenwerkingsverband van de zes universiteiten in Nederland met expertise op het OIKOS vakgebied en een in België:

- Radboud Universiteit (RU, penvoerder t/m 2020)
- Rijksuniversiteit Groningen (RUG; penvoerder vanaf 2021)
- Universiteit van Amsterdam (UvA)
- Universiteit Gent (UGent)
- Universiteit Leiden (UL)
- Universiteit Utrecht (UU)
- Vrije Universiteit Amsterdam (VU)

Missie onderzoekschool OIKOS

De missie is het bevorderen van de Klassieke Oudheidstudies door landelijke samenwerking bij:

- het onderhouden van het netwerk voor onderzoek en onderzoeksgelateerd onderwijs op het gebied van de Grieks-Romeinse oudheid en die van het Nabije Oosten en de receptie van deze gebieden;
- het bieden van interuniversitair onderwijs ten behoeve van de promotieopleidingen en researchmasterprogramma's in afstemming met de graduate schools c.q. de onderzoeksinstituten van de deelnemende instellingen;
- het bevorderen en ondersteunen van landelijke en internationale samenwerking in het onderzoek, met als doel focus en massa te creëren en het vakgebied te profileren.

Het realiseren van de missie wordt door de onderzoekschool afgestemd met de graduate schools c.q. de onderzoeksinstituten van de deelnemende instellingen.

Aantal leden (alleen met volledig lidmaatschap)

- seniorleden: **98** (2019: 138, 2018: 101)
- postdocs: **36** (2019: 36, 2018: 35)
- promovendi: **71** (2019: 73, 2018: 65), zie **bijlage 1** voor nieuwe promovendi in 2020
- researchmasterstudenten: **106** (2019: 144, 2018: 138), zie **bijlage 2** voor nieuwe ReMA's in 2020

NB: Het aantal leden (evenals het aantal geassocieerd leden en belangstellenden) lijkt te zijn teruggelopen, maar de teruggang kan vooral verklaard worden doordat voorafgaand aan de wisseling van het penvoerderschap de ledenadministratie grondig is opgeschoond.

Overige betrokkenen

Naast onze leden staan wij ook geassocieerd leden zoveel mogelijk toe om deel te nemen aan OIKOS activiteiten. Geassocieerd leden zijn voornamelijk seniorleden, postdocs, promovendi

en researchmasterstudenten die ofwel gepensioneerd zijn ofwel verbonden zijn aan een universiteit buiten het bovengenoemde samenwerkingsverband. Het betreft in sommige gevallen ook personen die OIKOS als tweede onderzoekschool hebben aangemerkt. Verder bevat deze groep een groot aantal buitenpromovendi (vooral leraren uit het middelbaar onderwijs), die OIKOS waar mogelijk aan haar onderwijs en overige activiteiten mee laat doen. Enkelen hiervan zijn vol lid geworden op nieuwe voorwaarden overeengekomen met DLG in 2017 (eenmalige bijdrage van €500,-).

Geassocieerd seniorleden, inclusief postdocs: **97** (2019: 126, 2018: 129)

Geassocieerd promovendi: **46** (2019: 89, 2018: 88)

Tenslotte heeft OIKOS een groot aantal belangstellenden, die via OIKOS op de hoogte worden gehouden van wetenschappelijke evenementen op het gebied van de Grieks-Romeinse oudheid en die van het Nabije Oosten en de receptie van beide vakgebieden in Nederland. De groep belangstellenden is zeer gevarieerd en bestaat onder andere uit BA en MA studenten van betrokken opleidingen, voormalige researchmasterstudenten die (nog) geen promotieplaats hebben verworven, geïnteresseerden van andere onderzoekscholen uit binnen- en buitenland, en leraren klassieke talen.

Belangstellenden: **113** (2019: 184, 2018: 188)

Door OIKOS uitgekeerde ECs in kalenderjaar 2020

- researchmasterstudenten: 523 EC (2019: 313 EC)
- promovendi: 119 EC (2019: 239 EC)

Researchmasterstudenten en promovendi worden geacht (minstens) 10 EC te behalen bij OIKOS. Deze aantallen uitgekeerde ECTS liggen redelijk in de lijn de verwachting op basis van de aantallen researchmasterstudenten (106 studenten, 2-jarige studie \approx 530 EC per jaar) en promovendi (71 PhD'ers, aanstelling gemiddeld 5 jaar \approx 142 EC per jaar) van OIKOS.

Hoofdstuk II – Overzicht van onderwijsactiviteiten 2020 en uitgereikte ECTS

Promovendi en researchmasterstudenten kunnen deelnemen aan twee soorten onderwijsactiviteiten: de cursussen die onderdeel zijn van het OIKOS-onderwijscurriculum (voor ECs) en de bijeenkomsten van de onderzoeksgroepen van OIKOS (veelal niet voor ECs). Alle aan OIKOS verbonden promovendi en researchmasterstudenten worden geacht deel te nemen aan het onderwijsprogramma voor ten minste tien EC (10 x 28 uur). Het aantal te verdienen EC varieert per onderwijsactiviteit.

Reflectie op het onderwijsaanbod in 2020

Het onderwijs dat OIKOS in 2020 verzorgde voor promovendi en researchmasterstudenten en de aantallen deelnemers per cursus is te vinden in **bijlage 3** (voor de meest actuele informatie zie <https://www.rug.nl/research/research-let/onderzoekscholen/oikos/phd/upcoming-courses> en <https://www.rug.nl/research/research-let/onderzoekscholen/oikos/rema/upcoming-courses>). Er zijn cursussen die OIKOS zelf organiseert en er wordt gebruik gemaakt van cursussen die aan de verschillende universiteiten verzorgd worden en waar OIKOS meefinanciert t.b.v. researchmaster- en PhD-studenten van andere instellingen.

In het huidige aanbod is vooral gekozen voor die onderwerpen die niet in universitaire graduate school programma's aan bod komen omdat ze daarvoor te specialistisch zijn. Het gaat daarbij om specialistische vaardigheden en technieken (epigrafie, Myceens, numismatiek), seminar over geschiedenis van de discipline, alternerend met methoden en technieken van de discipline, extra gelegenheid tot presenteren (met feedback door ervaren referenten) en loopbaanperspectieven. Zoals aangegeven in **bijlage 3a** is in 2020 een aantal cursussen op gewone wijze verzorgd; andere zijn in verband met de coronapandemie online verzorgd of uitgesteld. De activiteiten worden zoveel mogelijk verspreid over het jaar, waarbij een aantal cursussen alterneert zodat zij eens in de twee jaar verzorgd worden.

In de OIKOS onderwijscommissie is, met enige bezorgdheid, in december 2020 vastgesteld dat het aantal onderwijsactiviteiten de afgelopen jaren is toegenomen, met als gevolg een gemiddeld dalend aantal deelnemers per cursus. De nieuwe penvoerder is daarom voornemens samen met de onderwijscommissie het hele aanbod door te lichten en met voorstellen te komen om het jaarlijkse aanbod te verkleinen (bijv. door cursussen vaker alternerend aan te bieden); een ander punt van zorg is dat een aantal door OIKOS georganiseerde cursussen te weinig onderwijslast voor de studenten heeft om te leiden tot toekenning van EC-punten, terwijl er toch OIKOS-geld en tijd in geïnvesteerd wordt.

Uit zorg voor de promovendi in de afgelopen coronaperiode heeft OIKOS op 12 juni 2020 een online bijeenkomst 'Begeleiden in tijden van corona' georganiseerd voor PhD-supervisors met twee inhoudelijke presentaties, gevolgd door 'tips and tricks' en een inventarisatie van *best practices*. Op 25 juni 2020 heeft een OIKOS PhD-meetup plaatsgevonden, om te inventariseren waaraan de PhD-studenten behoefte hebben. Hieruit

kwam naar voren dat de PhDs zodra het weer kan gezamenlijk een PhD weekend willen organiseren met een inhoudelijk én sociaal programma. Naar aanleiding hiervan wordt, om de contacten ook online te onderhouden, sinds 1 februari 2021 maandelijks een online bijeenkomst (getiteld 'SYMPOSIUM', ook te vinden in het overzicht van onderwijs en onderwijsactiviteiten in **bijlage 4**) voor PhDs en postdocs georganiseerd. OIKOS heeft na de bijeenkomst op 12 juni naar alle supervisors een bericht doen uitgaan met 'tips and tricks' voor supervisie in deze coronaperiode. Tenslotte is besloten in 2021 aan het onderwijsaanbod een webinar 'Presenting (yourself) Online' toe te voegen (26 maart 2021).

Onderzoek in 2020

Behalve onderwijs voor PhD- en researchmasterstudenten, speelt OIKOS ook een belangrijke rol bij de coördinatie van het onderzoek op het gebied van de Grieks-Romeinse oudheid, die van het Nabije Oosten en de receptie ervan in Nederland en Vlaanderen. Daartoe heeft zij in 2018 acht nieuwe onderzoeksgroepen opgericht, die geleid worden door jonge onderzoekers die zelf zijn opgeleid binnen OIKOS. Zij hebben onder meer de in **bijlage 3b** opgenomen bijeenkomsten en congressen georganiseerd, waarbij alle leden van OIKOS welkom zijn. Aan PhDs en researchmasterstudenten worden hiervoor geen ECs uitgekeerd, tenzij zij een wezenlijke bijdrage, zoals een lezing, leveren. Ze verwerven dan 2 EC. Wij gaan ervan uit dat zij intrinsiek gemotiveerd (moeten) zijn om aan (sommige van) deze activiteiten deel te nemen (en door hun promotor of supervisor daartoe gestimuleerd worden). Daarnaast hebben de Work Packages van het zwaartekrachtprogramma Anchoring Innovation ook verschillende activiteiten georganiseerd, waarbij eveneens alle leden van OIKOS welkom zijn; deze activiteiten staan daarom ook in bijlage 3b opgenomen.

In **bijlage 4** wordt een overzicht gegeven van de geplande activiteiten in 2021.

Hoofdstuk III - Overige mededelingen

Het jaar 2020 was het tiende en laatste jaar waarin Nijmegen de penvoerder was van OIKOS.. Terugkijkend op de periode van 10 jaar waarin André Lardinois OIKOS-directeur was en ondersteund is door in totaal elf elkaar opvolgende coördinatoren, zien we dat de OIKOS-activiteiten zijn verbreed (o.a. met cursussen over Egypte en het Nabije Oosten), dat de universiteit van Gent een volwaardig OIKOS lid geworden is, dat tussen 2012-2016 een NWO Graduate Programme 4 PhDs heeft toegekend en de NWO Zwaartekrachtsubsidie *Anchoring Innovation* (2017-2027) een geweldige stimulans voor het onderwijs en onderzoek binnen OIKOS en de aan OIKOS verbonden faculteiten in Nederland heeft betekend.

Terugkijkend op 2020 zelf: wederom was dit een goed jaar voor OIKOS, hoewel de coronacrisis veel activiteiten heeft beïnvloed (andere vorm of uitgesteld), zoals in **bijlage 3** aangegeven. Bezorgdheid over het welbevinden van onze PhD- en researchmasterstudenten heeft geleid tot extra aandacht voor supervisie online (zie hoofdstuk II), inventariseren van noden en wensen van de studenten en de toezegging dat zowel PhD- als researchmasterstudenten een (gecombineerd inhoudelijk en sociaal) evenement extra mogen organiseren zodra dit weer mogelijk is. Ook is besloten een webinar ‘Presenting (yourself) online’ te organiseren (maart 2021).

Verscheidene leden van OIKOS waren in 2020 succesvol in het werven van externe fondsen voor hun onderzoek. Zo verwierf Tazuko van Berkel (UL) een NWO VIDI over economie en mensbeeld in het oude Griekenland; een consortium van oudhistorici en archeologen o.l.v. Saskia Stevens (UU) een NWA subsidie; de *Database of Byzantine Book Epigrams* o.l.v. Kristoffel Demoen (UGent) verwierf een speciale onderzoeksbeurs in Gent, en kon OIKOS in 2020 11 nieuwe promovendi verwelkomen (2019: 3), waarvan 4 gefinancierd waren uit het *Anchoring Innovation* programma en 3 door de UGent. Drie OIKOS-promovendi verdedigden in 2020 hun proefschrift (met succes). OIKOS zag een van haar hoogleraren met emeritaat gaan, Emily Hemelrijk (UvA). Daar stonden gelukkig andere hoogleraarsbenoemingen tegenover: Lucinda Dirven (UvA) werd benoemd tot Jozef M.A. Janssen Chair of Religions of Ancient Egypt aan de Radboud Universiteit, terwijl Marije Martijn (VU) werd benoemd tot Fenna Diemer Lindeboom Professor in History of Philosophy.

Tenslotte hebben verschillende leden van OIKOS bijzondere prijzen en erkenningen gekregen: Ineke Sluiter is voor de periode van twee jaar benoemd tot president van de KNAW, terwijl Olivier Hekster (RU) is benoemd tot lid van de KNAW. Evelien Bracke (UGent) kreeg de Jaarprijs Wetenschapscommunicatie van de KVAB en de ‘Jonge Academie’. Zelf heeft OIKOS haar publieksprijs 2020 toegekend aan David Rijser (UvA/RUG) gezien de manier waarop Rijser actuele kwesties en discussies koppelt aan klassieke thema's, op een bevlogen, erudiete en overtuigende manier. De OIKOS scriptieprijsen werden toegekend aan Patricia Kret (UL), Marije Derksen (RU) en Caterina Fossi (VU).

Hoofdstuk IV - Financiële verantwoording

Zie **bijlage 5** voor de begroting en realisatie van 2020 en **bijlage 6** voor de begroting van 2021.

Terwijl OIKOS aan het einde van 2019 al een reserve had (waarvan het de bedoeling was deze zinvol af te bouwen in 2020 en 2021), is er minder geld uitgegeven dan begroot, doordat veel fysieke bijeenkomsten door de coronapandemie geen doorgang konden vinden (of online verzorgd zijn). De reserve van €35.226 in 2019 is in 2020 opgelopen naar €62.929 i.p.v. de begrote €28.550 (zie **bijlage 5**).

Hopelijk wordt het in de loop van 2021 weer mogelijk (de geplande en extra) bijeenkomsten fysiek te organiseren. We hebben in elk geval extra twee (tweedaagse) evenementen met overnachting voorzien voor de PhDs en researchmasterstudenten, zodat ze het gemis aan onderling contact een beetje kunnen inhalen. In 2021 vinden hopelijk ook zowel de PhD Masterclass in Athene (iedere twee jaar; gepland in oktober 2021) plaats evenals de (uitgestelde) OIKOS-Oxford-Munich International PhD days (jaarlijks, waarvan eens in de drie jaar in Nederland), waardoor naar verwachting OIKOS mede door deze evenementen de reservepositie kan terugbrengen tot €41.179 eind 2021 (**bijlage 6**). Verder wordt in 2021 voorzien dat die bijeenkomsten die fysiek kunnen plaatsvinden duurder zullen uitpakken in verband met de anderhalve-meter-regel. Veelal zal dan van een universiteit moeten worden uitgeweken naar een, duurder, congrescentrum. Doordat echter in de eerste helft van het jaar 2021 wederom de meeste bijeenkomsten online plaatsvinden gaan we ervan uit dat de begroting voor 2021 (met interne verschuivingen) tot de geprognosticeerde reservepositie zal leiden.

Het streven zal zijn in 2022-2023 de reservepositie verder te laten teruglopen met ongeveer €15.000 per jaar tot een reservepositie van €10.000 eind 2023. Dit kan worden bereikt door in de begrotingen 2022 en 2023 rekening te houden, naast de huidige activiteiten die grosso modo hetzelfde zullen blijven, met: een reservering voor de PhD Masterclass in 2023 en de International PhD dagen in Nederland in 2023, de bekostiging van de eerste van de tweejaarlijkse OIKOS-tweedaagse (jaarvergadering, gecombineerd met de separate Hellenisten-, Latinisten- en Oudhistoricedagen) in 2022 (locatie, verblijfkosten researchmasterstudenten) en een bijdrage te reserveren voor het schrijven van de geschiedenis van OIKOS dat, gerekend vanaf de eerste ECOS erkenning op 1 januari 1999, in 2024 het 25-jarig bestaan zal vieren. Gezien alle onzekerheden rond de gevolgen van de nog steeds aanhoudende coronasituatie is een preciezere prognose lastig te maken maar de begroting 2022 en 2023 zal op deze wijze worden opgesteld.

Hoofdstuk V – Reflectie, vooruitblik en meerjarenplan

Samenvattend, zal de onderzoekschool globaal dezelfde soort activiteiten blijven aanbieden in de komende drie jaar. Gezien het grote aanbod, zal wel door de onderwijscommissie geëvalueerd worden of alle activiteiten in dezelfde frequentie gehandhaafd zullen worden, of er, anderzijds, hiaten in het aanbod zijn en of het zinvol is naast activiteiten waarmee ECs verdiend kunnen worden ook activiteiten te organiseren waaraan geen ECs verbonden zijn.

OIKOS streeft ernaar de nu opgebouwde reserve in de periode 2021-2023 af te bouwen tot er een reservepositie overblijft van ongeveer €10.000. In hoofdstuk IV zijn hier voorstellen voor gedaan. Een echt meerjarenplan opstellen is op dit moment lastig in verband met de onzekerheden rond de coronapandemie en de consequenties voor huurprijzen van locaties wanneer fysieke bijeenkomsten weer mogelijk zijn. Een aantal evenementen in het buitenland (bijv. de masterclass, KNIR en NIA-activiteiten) is uitgesteld.

OIKOS heeft de afgelopen periode de meeste taken die in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling staan uitgevoerd door zelf cursussen aan te bieden, door lokaal en landelijk aanbod af te stemmen en bekend te maken, door (inter)nationale samenwerking van onderzoekers op het vakgebied te bevorderen en ondersteunen (dit lukte door de online mogelijkheden goed) en door als aanspreekpunt voor alle disciplines in het vakgebied te functioneren. Het afgelopen jaar is het door de reisbeperkingen niet mogelijk gebleken de internationale mobiliteit van PhDs en researchmasterstudenten te stimuleren, maar hier zijn extra middelen voor gereserveerd in de begroting van 2021. Waar mogelijk en nodig is afstemming gezocht met de graduate schools c.q. de onderzoeksinstituten van de deelnemende instellingen. OIKOS is voornemens dit op vergelijkbare wijze in 2021 en later voort te zetten.